

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2020/21

Destinace (země, město): Polsko, Lodž

Jméno, příjmení: Jiří Byčkov

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Lodžská univerzita, Filologická fakulta, katedra slovanské filologie

Charakteristika univerzity a jejího zázemí, popis studijního programu

Výuka češtiny jako cizího jazyka je realizována na Filologické fakultě Lodžské univerzity nově od akademického roku 2019/2020. Lodžská univerzita je třetí největší univerzitou v Polsku, skládá se celkem z 12 fakult, na nichž studuje bezmála 40 000 studentů. Univerzita zaměstnává 3 985 pedagogických, vědeckých, administrativních a provozně technických pracovníků. Součástí univerzitního areálu je vědecká knihovna čítající přes 2 000 000 svazků, školicí konferenční centrum, Centrum tělesné výchovy a sportu (tělocvična, bazén, posilovna), menza a rozvětvená síť kolejí pro ubytování studentů.

Polští i další zahraniční studenti mohou na zdejší katedře slovanské filologie studovat český jazyk a literaturu v rámci oboru Filologie a zvolit si k českému jazyku jeden z jihoslovanských jazyků – bulharštinu nebo srbštinu. Během studia 1. ročníku studenti získají znalosti a jazykové kompetence z jednoho jazyka na úrovni A2, z druhého jazyka na úrovni B1 (podle SERR). Filologicky orientovaná výuka je zaměřena na získání dovedností z oblasti lingvistiky, kulturních reálií, písemného projevu a plynulé komunikace v sociálním kontaktu. Bakalářský studijní program nabízí výběr specializací: cestovní ruch (přednášejí vyučující z Fakulty geografických věd Lodžské univerzity) a dvou cizích jazyků. Dosažené kompetence a dovednosti pak může absolvent uplatnit v praxi v různých oblastech profesního a společenského života (například v cestovním ruchu, v kulturních institucích, ve státní správě a všude tam, kde je požadována

znalost jihoslovanských jazyků a kultur) anebo může pokračovat ve studiu v připravovaném navazujícím magisterském studijním programu.

Organizace výuky českého jazyka a literatury, hodinová dotace, učebnice

K samotné praktické výuce češtiny v akademickém roce 2020/21 je důležité poznamenat, že byla stejně jako v uplynulém roce zásadně poznamenána pandemií koronaviru a s ní spojenými restrikcemi, tzn. omezením klasické kontaktní výuky a přesunem přednášek a seminářů do online prostředí s využitím e-learningových platforem Zoom, MS Teams, Moodle a dalších. Vedení univerzity v této souvislosti přistoupilo k opatřením, která měla za cíl co nejvíce zefektivnit výuku a zároveň zmírnit negativní dopady distanční výuky, jako např. nedostupnost počítačového vybavení (skenerů, kamer, mikrofونů), nekvalitní internetové připojení u mnohých studentů i pedagogů nebo obtížné osvojování učební látky prostřednictvím digitálních technologií. Jedním z vítaných opatření bylo například zpřístupnění vybraných učeben s kvalitním počítačovým vybavením, audiovizuální technikou a stálým internetovým připojením pedagogům a lektorům.

Podstatnou část lektorova úvazku na filologické fakultě v uplynulém akademickém roce vyplňovala praktická výuka českého jazyka (*Praktyczna nauka języka czeskiego*) v 1. a ve 2. ročníku bakalářského studijního programu. Praktická výuka češtiny byla v obou semestrech rozdělena mezi dva české lektory a polské kmenové vyučující. Rozdělení výuky mezi dva vyučující v 1. i 2. ročníku bylo z mého pohledu velmi efektivní a smysluplné, protože polští bohemisté se ve svých seminářích věnovali hlubšímu vysvětlování obtížných gramatických jevů (deklinace, konjugace, slovesný vid, účelové věty, slovosled, interference v polštině), což bylo pro studenty srozumitelnější. Naopak některá fonetická a fonologická pravidla, lexikální specifika českého jazyka a zásady ortoepie studenti snáze chápali v podání českých lektorů.

Časová dotace pro 1. ročník byla stanovena na 120 hodin výuky praktické češtiny v zimním semestru a 120 hodin v letním semestru. Ve 2. ročníku byla časová dotace předmětu rozvržena celkem na 150 hodin, 90 hodin v zimním a 60 hodin v letním semestru.

Lektor ve 2. ročníku v rámci svého úvazku vyučoval také předmět *Dějiny české literatury v kontextu slovanských literatur* formou přednášek (30 hod.) a seminářů (20 hod.), na který

bylo v zimním semestru vyčleněno 50 hodin a pak *Český jazyk v cestovním ruchu a obchodní sféře* s časovou dotací 30 hodin.

K výuce praktického českého jazyka v obou ročnících podle úrovní byly využívány rozšířené a osvědčené jazykové učebnice – *Česky krok za krokem 1, Česky krok za krokem 2* (L. Holá, P. Bořilová) s pracovními sešity, *Čeština pro cizince 1. a 2. díl* (A. Nekovářová), *Čeština express 1, 2, 3, Basic Czech I., II. díl* (A. Adamovičová, D. Ivanovová), *Čeština pro cizince úroveň A1 a A2* (M. B. Kestřánkové a kol.), *Chcemy mówić po czesku 1* (Remediosová H., Čechová E.), slovníky *Akademický slovník cizích slov, Polsko-český slovník* (K. Oliva), encyklopedie, denní tisk (MF Dnes, Lidové noviny), odborné časopisy *Naše řeč, Tvar, Český jazyk a literatura* a další metodické materiály (např. oblíbená publikace *Jak se žije v České republice* od J. Celunové a S. Tvrdíkové). Pro výuku literatury byly využívány publikace L. Machaly *Panorama české literatury*, F. Vodičky *Literární historie, její cíle a úkoly*, J. Lehára a kol. *Česká literatura od počátku k dnešku* a J. Magnuszewskiego *Historia literatury czeskiej* (Zarys, Wrocław 1973) a pak díla jednotlivých spisovatelů, jako např. J. Husa, J. A. Komenského, K. H. Máchy, K. J. Erbena, F. L. Čelakovského, B. Němcové, K. Havlíčka, J. Nerudy, V. Hála, bratří Čapků, K. Světlé, J. Zeyera a dalších.

Obsah, zaměření a cíle praktické výuky češtiny, evaluace výsledků vzdělávání

V 1. a 2. ročníku byl při výuce kladen důraz na zvládnutí spisovné výslovnosti, osvojení základní lexikální zásoby a frází v každodenní komunikaci, předcházení interferenčním chybám, deklinaci substantiv, adjektiv, zájmen a číslovek včetně správných tvarů v singuláru i v plurálu, konjugaci sloves, porozumění jednoduchým písemným textům a mluveným projevům. Ve výuce studentů se osvědčovalo střídání různých forem vzdělávacích aktivit, např. čtení a překlad jednoduchých úryvků z české beletrie, komunikační modelové situace s hranými dialogy, psaní krátkých textů na libovolná témata, poslech a převyprávění audionahrávek, jazykové hry (křížovky, kriskros, pexeso apod.). Studenti po domluvě s lektorem jednou za 14 dní dostali za úkol připravit ve dvojici nebo samostatně powerpointovou prezentaci na téma, které pro ně bylo přínosné (např. cestování a cestovní ruch v ČR, založení vlastní firmy a možnosti podnikání, jednání na úřadech, nabývání nemovitostí cizinci atd.). Téma posléze prezentovali před celou skupinou a společně o něm diskutovali. Součástí výuky byla i příprava

referátů o významných kulturních a historických památkách České republiky, o specifických českých tradicích a zvyklostech nebo sledování populárních českých filmů a pořadů s krátkými reflexemi.

Na konci letního semestru uplynulého akademického roku absolvovali studenti 1. ročníku komplexní a náročnou zkoušku z praktické češtiny dle předepsané jazykové úrovně A2. Studenti 2. ročníku absolvovali závěrečné zkoušky na jazykovou úroveň B1. Zkoušky se již skládaly standardně z ústní (mluvení) a písemné části (čtení a porozumění textu, gramaticko-lexikální část, poslech, psaní slohové práce), i když v online prostředí nebylo možné zajistit dostatečnou a efektivní kontrolu studentů. Ústní část byla orientována na prověření jejich kompetence samostatně komunikovat o různých probraných tématech, tedy adekvátně spisovně a plynule reagovat v českém jazyce. Závěrečné zkoušky úspěšně zvládlo v 1. ročníku všech 12 studentů, ve 2. ročníku zvládlo zkoušku 11 studentů z celkových 16. Neúspěšní studenti budou ústní nebo písemnou část zkoušky opakovat v měsíci září.

Vzdělávací, kulturní a volnočasové aktivity v době coronavirové pandemie, e-learning

Přestože byla výuka na polských univerzitách v uplynulém roce poznamenána coronavirovou pandemií, která znemožnila organizování kulturních a vzdělávacích akcí, odborných konferencí, besed, filmových večerů, poznávacích a propagačních výletů do středních škol s fyzickou účastí studentů a pedagogů, podařilo se na katedře slovanské filologie i navzdory této překážce aktivizovat studenty a zapojit je do projektu Czech Week Online. Jednalo se o prezentační akci o České republice, která probíhala na sociálních sítích velvyslanectví ČR, CzechTourismu a Českého centra ve dnech 19. 4. - 23. 4. 2021. Vybraní studenti pod lektorovým vedením aktivně připravili krátké videonahrávky, v nichž prezentovali katedru slovanské filologie a bohemistiku jako svůj studijní obor, představili zábavnou formou některé česko-polské jazykové interference (nepravá synonyma, tzv. „falešní přátelé“), anebo kulturní, historické a turistické zajímavosti České republiky z vlastního úhlu pohledu (viz odkaz č. 1).

Dne 17. 4. 2021 se konala online mezinárodní odborná konference s názvem *Pohádky a bajky jako předmět interdisciplinárního vědeckého výzkumu*, jejímž organizátorem byla Nadace pro rozvoj a podporu vědy TYGIEL. Lektor zde prezentoval online svůj odborný příspěvek s názvem

Pohádkové příběhy jako integrující umělecké obrazy lidské duše a jejich reflexe v literatuře a v narativní psychoterapii.

Lektor českého jazyka a literatury se kromě výuky podílel společně s kolegyněmi bulharistkami, srbistkami a polonistkami rovněž na přípravě a tvorbě digitální audiovizuální prezentace o českých, polských, bulharských, srbských a slovinských problémových lexikálních jevech na virtuální Den otevřených dveří Filologické fakulty Lodžské univerzity ve dnech 22. 3. – 26. 3. 2021 (viz odkazy č. 2, 3).

Pracovní a finanční podmínky, materiální vybavení a ubytování lektora

Pracovní podmínky pro českého lektora na Lodžské univerzitě jsou vynikající, je zde patrná silná podpora výuky českého jazyka a velké uspokojení vedení katedry z úspěšného otevření bohemistiky. Administrativní pracovníci katedry slovanské filologie a vyučující jsou velmi přátelští, vstřícní, komunikativní a lektorovi nápomocní v případě řešení jakýchkoliv organizačních nebo personálních problémů. Lektor má společnou kancelář se 4 kolegy, v kanceláři má k dispozici počítač s tiskárnou, multifunkční kopírku pro pořizování materiálů do výuky, CD přehrávač s rádiem, kancelářské papíry, psací potřeby atd.

Technické a materiální zázemí univerzity je na vynikající úrovni, lektor má pro výukovou činnost zapůjčen pracovní notebook, CD přehrávač, kopírku. Výuka probíhá v seminární učebně pro cca 30 osob, v níž je nainstalovaný dataprojektor, stolní počítač připojený k internetu, projekční plátno, flipchartová tabule s fixy. Studenti a všichni vyučující mají k dispozici knihy a časopisy z fakultní knihovny a také celouniverzitní vědeckou knihovnu v jiné části rozsáhlého kampusu. Doplnění a vybavování knihovny lektorátu odbornou literaturou (učebnice, slovníky, odborné časopisy) má na starosti český lektor, komunikace ohledně nákupu nových knih probíhá s Domem zahraniční spolupráce operativně a bez problémů.

Univerzita uzavírá s lektorem pracovní smlouvu na dobu určitou, konkrétně na 2 roky. Pokud je vedení katedry spokojeno s jeho působením, po dvou letech smlouvu prodlužuje. Úvazek lektora činil v uplynulém roce 1,0. Lektorovi je každý měsíc vyplácena mzda a zasílána na účet, je mu hrazeno zdravotní a sociální pojištění v rámci polského systému (tzv. ZUS).

V uplynulém akademickém roce poskytovala univerzita lektorovi ubytování v univerzitním bytě o velikosti 1+1. Byt je vybaven moderním nábytkem, novou postelí, kuchyňskou linkou

s nádobím, ledničkou, plynovým sporákem, rychlovarnou konvicí a sociálním zařízením. Náklady na ubytování hradí univerzita v plné výši. Byt se nachází asi 10 minut jízdy autem od univerzity.

Perspektivy a plány rozvoje bohemistiky na nový akademický rok

Prioritou pro nadcházející období proto bude kromě plynulého návratu k běžné kontaktní výuce zahájení výjezdních interaktivních přednášek s prezentací bohemistiky na základních a středních školách v Lodži a přilehlém okolí, kontinuální rozšiřování fondu příruční knihovny s podporou Domu zahraniční spolupráce, příprava kulturního programu na Den otevřených dveří Filologické fakulty Lodžské univerzity, uspořádání několika besed s českými spisovateli, překladateli a lingvisty, opětovné zahájení filmových večerů na půdě katedry slovanské filologie a prohlubování všestranné spolupráce s českou krajanskou komunitou žijící v polském Zelově.

Haviřov 23. července 2021

Mgr. Jiří Byčkov, Ph.D.

Odkazy:

1. <https://www.facebook.com/czeski.tydzien.online/videos/450367352934382>
2. dniotwarte.filolog.uni.lodz.pl
3. <https://www.facebook.com/slawistyka/videos/456802535524205>